

Відгук
про дисертаційне дослідження
Ярмолюк Олени Валеріївни
**“Методичні засади формування навичок хорового менеджменту
студентів педагогічних коледжів у процесі фахової підготовки”**
подане до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво) галузі знань
01 – Освіта / Педагогіка

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Дисертаційна робота Ярмолюк О.В. присвячена цілісному дослідженню проблеми формування навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів у процесі їхньої фахової підготовки. Наявні наукові публікації, зазвичай не висвітлюють проблему у всьому розмаїтті факторів, що впливають на зміни в сприйнятті діяльності диригента. Розвиток менеджментської діяльності є одним із пріоритетних напрямків реформування сучасної освітньої системи. Новаційні тенденції охопили зокрема мистецько-педагогічну освіту і таку її важливу складову як підготовку майбутніх керівників вокально-хорових колективів.

Актуальність означеної здобувачем проблеми, її недостатня науково-теоретична розробленість, а також наявність низки протиріч зумовили вибір теми дисертаційного дослідження Ярмолюк О.В. “Методичні засади формування навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів у процесі фахової підготовки”. Вважаємо, що тема дисертації є актуальною, коректно сформульованою та відповідною до спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка.

Автор дисертації висвітлює нові підходи до її змісту та перебігу диригентської діяльності, всебічно обґрунтовує вагомість формування у здобувачів освіти базових менеджерських якостей, зокрема управлінської, організаційної, лідерської та керівної компетентностей, здатності до

саморефлексії та самоаналізу, спроможність приймати рішення та виконувати нестандартні завдання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків

Теоретико-методологічна основа та методи дослідження Ярмолук О.В., наукова новизна отриманих результатів, їх практичне значення дозволяють констатувати логічність викладення тексту, виваженість структури дисертації, належну змістовну наповненість усіх розділів роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, якість проведеного дослідження підтверджується наступним:

- джерельна база містить значний обсяг наукової літератури та фахової періодики, опублікованої українською (171 позиція) та англійською (2) мовами. Автором враховані теоретичні роботи та розробки методичного характеру, матеріали сайтів з проблематики дослідження;
- методика та стратегія дослідження. Дисертанткою застосовувалися релевантні специфіці матеріалу та поставленим меті й завданням методи дослідження: теоретичні – аналіз філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої, методичної літератури та аналізу й синтезу для обґрунтування категоріального апарату праці, змісту навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів, розробки методичної моделі означеного феномена; емпіричні – педагогічне спостереження, бесіда, анкетування, експертна оцінка, діагностика, рейтинг, математичної та статистичної обробки результатів діагностування здобувачів – для проведення констатувального та формуального експериментів – для відстеження динаміки кількісного і якісного аналізу даних;

У Вступі подаються обґрунтування вибору теми, мети, завдань; визначаються предмет, об'єкт дослідження, наукова новизна отриманих

результатів, їх теоретичне та практичне значення, наводяться дані щодо апробації та публікацій, характеризується структура роботи.

Перший розділ містить ґрунтовний виклад теоретико-методологічних основ дослідження. В окремому підрозділі розглядається менеджментська діяльність в сучасних закладах мистецької освіти. Наголошується на тому, що мистецтво управління, управлінська культура стають вирішальними чинниками, що уможливають успішне здійснення усіх освітніх реформ. Розділ містить розлого поданий огляд наукових праць, який охоплює не лише предмет та об'єкт, а й дотичні до проблематики дослідження розвідки.

Автором зазначається, що загальні положення, функції та методологія освітнього менеджменту є частково ідентичними до аналогічних структурних компонентів управлінської науки в її традиційному значенні [С.27]. В роботі представлено сучасну типологію менеджменту, яка має своїм підґрунтям глибокий аналіз великої кількості наукових досліджень.

Автором дисертації дається власне визначення поняття “Менеджмент”, під яким розуміється процес діяльності, який забезпечує координацію, планування, організацію та здійснення контролю за наявними чи потенційно можливими ресурсами (переважно, людськими та матеріально-технічними) задля досягнення поставленої мети.

Менеджмент освіти розглядається як невід’ємна складова галузі системи освіти незалежної України. Відзначається, що виконання процесів управління забезпечується відповідно до цілісних, ієрархічних, законодавчих та визначених структурних компонентів, що містять загальну інтегральну та сегментовану функції.

Менеджмент освіти розглядається не лише як управлінська діяльність, а й як навчальна дисципліна. В праці визначено особистісні якості менеджера освіти, а саме: поліфункційність, професійна фахова

компетентність, авторитетність, комунікабельність, емпатія, стресостійкість, відповідальність, критичне мислення та аналітичний склад розуму, креативність, гуманізм, толерантність, дипломатичність.

Як надзвичайно складний та багатокomпонентний процес розглядається в дисертації керівництво хоромим колективом. Основна місія хорового колективу в сучасному суспільстві полягає в репрезентації української та світової вокально-хорової спадщини, культивуванні високих духовно-моральних та естетичних цінностей. Менеджментська діяльність у цьому контексті стає провідною.

В дисертації визначено структуру хорового менеджменту до якої належить: формування складу хорового колективу відповідно до мети його створення; забезпечення належних матеріально-технічних умов для можливостей успішного функціонування колективу; організація соціально-культурного простору; підготовка до вокально-хорової роботи; створення та підтримка сприятливого внутрішнього психолого-педагогічного клімату в колективі; організація належної комунікації між учасниками на засадах толерантності, взаємоповаги, емпатії та розуміння; формування власного індивідуального стилю керування майбутнього диригента; презентація результатів мистецької діяльності колективу; співпраця з громадськими організаціями тощо.

Методичні засади формування навичок хорового менеджменту у межах цього дисертаційного дослідження розглядається автором як сукупність особистісно-орієнтованого, мотиваційно-ціннісного, гноселогічного та діяльнісно-практичного компонентів.

В дисертації визначено методи, за допомогою яких здійснюється практична реалізація методичних засад формування навичок хорового менеджменту, серед яких спостереження та аналіз роботи диригента; обговорення матеріалу в міні-лекційному форматі; моделювання конкретних ситуацій репетиційного процесу чи концертної діяльності

хору; застосування різних форм комунікації диригента, рольові ігри, метод проєкту, метод емоційного стимулювання, метод конкретних ситуацій, технологія коучингу.

Автором дисертації розкриваються педагогічні умови, які сприяють формуванню навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів, а саме: вдосконалення змісту диригентсько-хорової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва; збагачення процесу навчання сучасними інноваційними формами та методами і роботи, що сприятимуть розвитку управлінських якостей у студентів; актуалізація міждисциплінарної інтеграції та поглиблений взаємозв'язок теоретичної та практичної підготовки майбутніх керівників хорових колективів; забезпечення відповідного рівня мотивації, формування цілісної траєкторії особистісного розвитку здобувачів освіти; набуття власного менеджерського досвіду під час здійснення диригентсько-хорової роботи, стимулювання студентів до здійснення виконавської діяльності в межах функціонування вокально-хорових колективів; актуалізація процесів самоаналізу та саморефлексії у майбутніх керівників хорових колективів, розвиток їхньої зацікавленості до самостійної роботи.

У дисертації Ярмолюк О.В. запропоновано структурно-функціональну модель процесу фахової диригентсько-хорової підготовки студентів педагогічних коледжів в досліджуваному ракурсі, що містить наступні блоки – концептуально-цільовий, діагностувальний, методичний, результативний.

У третьому розділі дисертації висвітлено дослідно-експериментальну роботу з методики формування навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів у процесі фахової підготовки. Автором всебічно обґрунтовано процедуру діагностики (визначення критеріїв, показників, рівнів) формування навичок хорового менеджменту в процесі диригентсько-хорової підготовки здобувачів

передвищої та вищої освіти, що є необхідними для подальшої практичної роботи майбутніх керівників вокально-хорових колективів; описано перебіг експериментальної роботи та зроблено аналіз динаміки досліджуваного феномену в порівнянні даних констатувального етапу експерименту та контрольного зрізу.

В межах проведення педагогічного експерименту, автором були розроблені відповідні критерії та показники, зокрема: гносеологічно-когнітивний (міра музично-теоретичної обізнаності майбутнього керівника вокально-хорового колективу; міра загальної культурно-мистецької ерудованості здобувачів освіти; розуміння основних закономірностей функціонування хору та значення його діяльності у національному культурно-мистецькому просторі). Так само глибоко обґрунтовані такі критерії, як діяльнісно-практичний; ціннісно-мотиваційний; психолого-емоційний, комунікативний, особистісно-орієнтований. Представлено також, відповідні їм рівні сформованості, зокрема: високий (наближений до професійного), середній (достатній), та низький (початковий). Діагностичний інструментарій дослідження, розроблений автором містить відповідні анкети, тестування, моделюючі завдання та питання для самоконтролю.

Результати проведеного констатувального етапу експерименту засвідчили переважання середнього та низького рівнів сформованості навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів.

Під час проведення формувального етапу експерименту дисертант здійснив апробацію методичних засад формування навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів в змісті їхньої диригентсько-хорової підготовки та реалізацію педагогічних умов їхнього впровадження. На контрольному етапі експериментального дослідження відбувалася перевірка результатів практичної апробації методичних засад формування навичок хорового менеджменту студентів педагогічних

коледжів в процесі фахової диригентсько-хорової підготовки, що засвідчили їхню доцільність та ефективність.

Вагомим здобутком дисертації Ярмолук О.В. є її наукова новизна, яка полягає в тому, що в роботі вперше: теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено специфіку формування навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів у процесі фахової підготовки; удосконалено компонентну структуру навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів у процесі фахової підготовки як сукупності взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-оцінного, емоційно-комунікативного, організаційного, управлінського та рефлексивного; розроблено критерії, показники, поетапну методику формування навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів у процесі фахової підготовки; визначено рівні сформованості навичок хорового менеджменту студентів педагогічних коледжів у процесі фахової підготовки; графічно спроектовано цілісну педагогічну модель диригентсько-хорової підготовки; подальшого розвитку набувають зміст і теоретико-методичне осмислення феномена “хоровий менеджмент” на основі сучасної парадигми національної вищої освіти.

Дисертантом опубліковано 11 наукових праць, із них 4 наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 наукова стаття, опублікована у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection; 6 публікацій з наукової або професійної тематики, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертаційного дослідження. Аналізуючи зміст наведених у роботі публікацій, можемо констатувати, що вони повною мірою репрезентують отримані у процесі роботи результати.

Практичне значення отриманих результатів та матеріалів дисертації полягає у тому, що її теоретичні висновки й експериментальні дані можуть слугувати підґрунтям удосконалення диригентсько-хорової роботи зі

студентами. Вони можуть бути використані для розробки навчальних програм з методики музичного виховання і навчання майбутніх учителів музики, педагогічної практики. Основні теоретичні положення та висновки роботи можуть збагатити лекційні курси з дисциплін “Хоровий клас”, “Практикум роботи з хором”, “Хорове диригування”, “Постановка голосу”, “Методика викладання диригентсько-хорових дисциплін” зі спеціальності “Музичне мистецтво”.

Позитивно оцінюючи здобутки дисертації, хочемо висловити окремі зауваження та побажання:

1. На нашу думку, дисертаційне дослідження Олени Валеріївни Ярмолюк, могло би бути більш довершеним, якби робота містила детальний опис того, яким чином здійснювався формувальний етап експерименту в умовах запровадження воєнного стану та дистанційного навчання на територіях України.
2. Ми вважаємо, що термін експериментальної роботи у дослідженні слід було б вказати більш точно, адже зміст дисертаційного дослідження та довідок про результати його впровадження у зазначених закладах фахової передвищої та вищої освіти коливаються від 2022 до 2024 років.
3. На наш погляд, дисертаційне дослідження Ярмолюк Олени Валеріївни було б ще більш вагомим якби аналіз довідкових та науково-методичних джерел базувався не лише на українських зразках, а й зарубіжних.
4. Вважаємо, що для підтвердження результатів дисертаційного дослідження, у перелік додатків варто було би додати перебіг моделюючих завдань та зміст педагогічних ситуацій, що були використані в експериментальному дослідженні за особистісно-орієнтованим критерієм.

Натомість висловлені зауваження та запитання мають рекомендаційний характер і не ставлять під сумнів результати виконаної Оленою Ярмолюк роботи.

Загальний висновок

Спираючись на вищезазначене, з урахуванням наукової новизни викладених у роботі положень, теоретичної та практичної значущості досягнутих у ній результатів, можна стверджувати, що дисертація **«Методичні засади формування навичок хорového менеджменту студентів педагогічних коледжів у процесі фахової підготовки»** має завершений, цілісний, авторський характер і відповідає чинним вимогам п.п. 6,7,8,11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор Ярмолюк Олена Валеріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 014. Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01-Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного
мистецтва і методики навчання
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

підпис **Анатолій МАРТИНЮК**
Засвідчую:
Нач. ВК *[Handwritten Signature]*